

ผู้หญิง
ในประวัติศาสตร์สังคมสยาม:
การเมือง การแต่งงาน และ
การค้ามนุษย์ข้ามชาติ

โดย

รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์

สนับสนุนการตีพิมพ์โดย ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมผู้นำโขงและ
สาขาอาณานิคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้หญิงในประวัติศาสตร์สังคมสยาม: การเมือง การแต่งงาน และ การข้ามเพศข้ามชาติ

ผู้เขียน รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์
บรรณาธิการ รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์
สนับสนุนทุนวิจัยและจัดพิมพ์โดย ศูนย์วิจัยพลักษณ์สังคมลุ่มน้ำโขงและสาขาอาณานิคมศึกษา
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40002
โทรศัพท์ / โทรสาร 0 4320 3215
Email: plurality@kku.ac.th,
Website: www.plurality.net

ข้อมูลทางบรรณานุกรม :

ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์. 2562. ผู้หญิงในประวัติศาสตร์สังคมสยาม: การเมือง
การแต่งงาน และ การข้ามเพศข้ามชาติ ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยพลักษณ์สังคม
ลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บรรณาธิการบริหาร ผศ.ดร.กীরติพร จูตะวีริยะ
ดร.เวียงคำ ขวนอุดม
ดร.รักชนก ชำนาญมาก
ฝ่ายดำเนินการ ณัฐธิดา คงเจริญกุล
ปกและรูปเล่ม นิตยา กินบุญ
มลฑิรา ราชเสนา
พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2562
จำนวน 500 เล่ม
ราคา บาท
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ISBN

คำนำผู้เขียน

“ผู้หญิงในประวัติศาสตร์สังคมสยาม: การเมือง การแต่งงาน และการค้ามนุษย์ข้ามชาติ” เป็นงานอีกเล่มหนึ่งที่ผู้เขียนต้องการรวมบทความเกี่ยวกับผู้หญิงที่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต่างๆ โดยเฉพาะวารสารศิลปวัฒนธรรม แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดของเวลาในการทำ จึงรวมในเล่มนี้ไว้ได้ 3 บทความ ซึ่งคัดสรรงานเกี่ยวกับผู้หญิงในมิติการเมือง การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม และการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประวัติศาสตร์สังคมสยาม หวังว่างานเล่มนี้จะได้มีส่วนกระตุ้นให้ผู้สนใจได้ศึกษาต่อยอดต่อไป

อนึ่งงานเล่มนี้จะออกเผยแพร่ออกสู่สาธารณะไม่ได้หากขาดการสนับสนุนจากแหล่งทุน ผู้เขียนขอขอบคุณสาขาวิชาอาณานิคมศึกษา (สาขากลุ่มน้ำโขงศึกษา สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และรายวิชาโทประวัติศาสตร์) ร่วมกับศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมกลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นที่ให้ทุนสนับสนุนการตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่เนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการ (กันยายน 2562) จึงขอขอบคุณแหล่งทุนทั้งสองไว้ ณ โอกาสนี้

๒

นอกจากนี้ งานชิ้นเล็กๆ เล่มนี้จะไม่น่าสนใจเลยหากไม่ได้ ดร.พัชรินทร์ ลาภานันท์อาจารย์สอนทางด้านสังคมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสตรีศึกษา, การแต่งงานข้ามวัฒนธรรม ฯลฯ ที่ให้เกียรติเขียนคำนำเสนอ ทำให้งานเล่มนี้มีสีสัน และเสน่ห์ทางวิชาการเพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ความสำเร็จในงานต่างๆ ที่ผ่านมาผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือทั้งจาก ครูบาอาจารย์ เพื่อนร่วมวิชาชีพทั้งในมหาวิทยาลัยขอนแก่น และต่างมหาวิทยาลัย ทั้งในไทย ลาว เวียดนาม จีน ญี่ปุ่น อเมริกาและที่ต่างๆ ฯลฯ ขอขอบคุณทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ใคร่ขอขอบคุณทุกท่านในคณะมนุษยศาสตร์ฯ ทั้งพี่ๆ เพื่อนๆ น้องๆ ในสาขาวิชาและต่างสาขาฯ เจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย และผู้บังคับบัญชา คณบดีทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนผลักดันจนทำให้สาขาฯสามารถ เปิดสอนปริญญาโทสาขาวิชากลุ่มน้ำโขงศึกษา และปริญญาตรีสาขาวิชาเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และหวังว่าทุกท่านจะให้การสนับสนุนทั้งสองสาขานี้ ต่อไป ท้ายที่สุด (แต่ไม่ใช่สุดท้าย) นับเป็นวาสนาที่ได้ทำงานที่รัก ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอดทำให้งานการลุล่วงด้วยดี

รศ.ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์

ชั้น 9 รัตนพิทยา

31 ก.ค. 62

สารบัญ

	หน้า
คำนำผู้เขียน	ก
คำนำเสนอ โดย ดร.พัชรินทร์ ลาภานันท์	ค
คำนำหัวหน้าสาขา	
คำนำผอ.ศูนย์ ฯ	
บทที่ 1 ผู้หญิงกับการเมืองในมิติประวัติศาสตร์	1
ท้าวศรีสุดาจันทร์ผู้ค้าบัลลังก์สมเด็จพระยอดฟ้า :	4
กรณีตัวอย่างที่มักจะถูกอ้างในด้านลบ	
พระสุวัณน์ (Prae Souwat) : นางผู้อยู่เบื้องหลังของการเสียกรุง	7
ครั้งที่ 1	
อำแดงแก่นข้าไทของพระไตรภูวาทิตยวงศ์ :	9
ตัวอย่างนางยูแหยให้เกิดการแตกแยกกับพระนารายณ์	
สงครามกับวีรสตรี : สมเด็จพระศรีสุริโยทัย	11
ผู้หญิงกับการแต่งงาน ตัวประกัน และบำเหน็จแห่งสงคราม	12
เอกสารอ้างอิง	21
บทที่ 2 สิทธิพลเมืองกับการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม	25
ในประวัติศาสตร์สังคมสยาม	
1. สิทธิของพลเมืองในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรม	
“สมัยอยุธยา”: การจัดระเบียบใหม่ของรัฐ	27
2. สิทธิพลเมืองในการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมช่วงก่อน พ.ศ. 2475	33
สรุป	56
เอกสารอ้างอิง	56

ณ

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การค้ามนุษย์ข้ามชาติในประวัติศาสตร์สยาม	61
บทนำ	61
1. บริบทของการย้ายถิ่นข้ามชาติกับสังคมสยาม ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19	63
2. การค้ามนุษย์ข้ามชาติในประวัติศาสตร์สังคมสยาม	66
สรุปและข้อเสนอแนะ	78
เอกสารอ้างอิง	79
ประวัติผู้เขียน	83